

СИНЕРГІЯ МІЖ ВНУТРІШНІМ ТА ПУБЛІЧНИМ АУДИТОМ: ПОШУК ОПТИМАЛЬНОГО БАЛАНСУ

SYNERGY BETWEEN INTERNAL AND PUBLIC AUDIT: THE SEARCH FOR THE OPTIMAL BALANCE

У сучасних умовах глобалізації та динамічних змін ринкового середовища, ефективне функціонування системи аудиту набуває особливої ваги для стійкого розвитку як окремих організацій, так і економіки в цілому. Ця стаття розглядає можливості та виклики синергії між внутрішнім та публічним аудитом, виокремлюючи потенційні переваги від такої взаємодії, зокрема, підвищення ефективності аудиторських процедур, покращення оцінки ризиків та оптимізацію ресурсів. Описано роль та цілі як внутрішнього, так і публічного аудиту, з акцентом на їх унікальні функції та спільні точки дотику. Подальший аналіз фокусується на викликах, що стоять перед синергією цих двох сфер, включаючи ризики дублювання роботи та можливість конфліктів інтересів. На основі огляду актуальних досліджень та міжнародних практик, у статті розроблено рекомендації щодо формування стратегії для досягнення оптимального балансу між внутрішнім та публічним аудитом. З огляду на постійні зміни у фінансовому законодавстві та зростаючу складність бізнес-операцій, ця стаття також ілюструє, як синергія між внутрішнім та публічним аудитом може відповісти на сучасні виклики. Через аналіз взаємозв'язку між двома видами аудиту виявлено, що вони не тільки доповнюють один одного, але й значною мірою залежать один від одного для надання якісних аудиторських послуг. В контексті впливу глобальних тенденцій, стаття досліджує потенціал трансформації ролі аудиту у відповіді на цифровізацію, що охоплює інтеграцію великих даних та автоматизацію процесів. Автори розглядають перспективи використання штучного інтелекту та інших інноваційних технологій, які можуть підсилити взаємодію та координацію між внутрішнім та зовнішнім аудиторами, сприяючи створенню більш гнучких та адаптивних аудиторських практик. Значний акцент робиться на необхідності розвитку механізмів ефективної взаємодії та обміну інформацією між аудиторами, а також на важливості впровадження сучасних технологій, що можуть сприяти взаємодії та забезпеченню вищої якості аудиторських послуг. Завершується стаття обговоренням висновків та рекомендацій, які можуть бути використані як органами державного управління, так і приватними компаніями для удосконалення своїх аудиторських функцій та корпоративного управління.

Ключові слова: внутрішній аудит, публічний аудит, синергія, ризик-менеджмент, корпоративне управління, стандарти аудиту.

In modern conditions of globalization and dynamic changes in the market environment, the effective functioning of the audit system is of particular importance for the sustainable development of both individual organizations and the economy as a whole. This article examines the opportunities and challenges of synergy between internal and public audit, highlighting the potential benefits of such interaction, in particular, improving the effectiveness of audit procedures, improving risk assessment and optimizing resources. The role and objectives of both internal and public audit are described, with emphasis on their unique functions and common points of contact. The following analysis focuses on the challenges facing the synergy of these two areas, including the risks of duplication of work and the possibility of conflicts of interest. Based on a review of current research and international practices, the article develops recommendations for the formation of strategies to achieve an optimal balance between internal and public audit. Given the constant changes in financial legislation and the increasing complexity of business operations, this article also illustrates how the synergy between internal and public audit can respond to today's challenges. Through the analysis of the relationship between the two types of audit, it was found that they not only complement each other, but also largely depend on each other to provide quality audit services. In the context of the influence of global trends, the article explores the potential for the transformation of the role of audit in response to digitalization, which includes the integration of big data and automation of processes. The authors consider the prospects for the use of artificial intelligence and other innovative technologies that can strengthen interaction and coordination between internal and external auditors, contributing to the creation of more flexible and adaptive audit practices. A significant emphasis is placed on the need to develop mechanisms for effective interaction and information exchange between auditors, as well as on the importance of introducing modern technologies that can facilitate interaction and ensure higher quality audit services. The article concludes with a discussion of conclusions and recommendations that can be used by both public administration bodies and private companies to improve their audit functions and corporate governance.

Key words: internal audit, public audit, synergy, risk management, corporate governance, audit standards.

УДК 657.6

DOI <https://doi.org/10.32782/rma2663-5240-2022.31.29>

Шестаковська Т.Л.

доктор наук з державного управління,
доцент, ректор
Чернігівського інституту інформації,
бізнесу і права
Міжнародного науково-технічного
університету імені академіка Юрія Бугая

Постановка проблеми. У динамічному економічному середовищі, що швидко змінюється, питання забезпечення надійності фінансової звітності та ефективності внутрішніх бізнес-процесів стає все більш актуальним. Внутрішній та публічний аудит – дві ключові ланки в системі корпоративного управління, що забезпечують дотримання цих вимог.

Внутрішній аудит зосереджується на вдосконаленні бізнес-операцій, тоді як публічний аудит забезпечує достовірність для зовнішніх стейкхолдерів. Їх взаємодія створює синергію, яка може принести значні переваги для організації. Розуміння того, як встановити ефективний діалог між цими двома аудиторськими функціями, є суттєвим для підвищення цілісно-

сті та прозорості управлінської звітності та для впровадження ефективних контрольних механізмів. У контексті глобалізації та інтенсифікації міжнародних стандартів у сфері фінансової звітності, а також зростання регулятивних вимог, актуальність синергії між внутрішнім та публічним аудитом посилюється. Це обумовлено потребою в координації зусиль з метою запобігання фінансовим шахрайствам, забезпеченням відповідності діяльності підприємства законодавчим та етичним нормам, і, в кінцевому рахунку, збереженням довіри інвесторів та інших зацікавлених сторін. Посилення взаємодії внутрішнього та публічного аудиту відкриває можливості для більш глибокого аналізу ризиків і виявлення можливостей для покращення внутрішніх контрольних систем. Особливо це стає важливим у світлі зростаючої складності фінансових інструментів, бізнес-моделей та інформаційних технологій.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Багато досліджень вітчизняних та іноземних вчених та практиків, таких як П. Андреев, М. Бариніна, В. Брінк, Р. де Конинг, Дж. Глінн, Л. Дікань, І. Дрозд, Т. Каменська, Р. Рудніцька, Л. Соєр, С. Пікетт, О. Чечуліна та інших, присвячені темі забезпечення діяльності внутрішнього аудиту в органах державної влади з правової та організаційної точок зору [1-6].

Мета статті – виявлення та аналіз можливостей для створення синергії між внутрішнім та публічним аудитом, а також у визначенні найбільш ефективних шляхів досягнення оптимального балансу між ними.

Виклад основного матеріалу. Внутрішній аудит – це незалежна, об'єктивна діяльність з оцінки та консультування, яка призначена для додання вартості та покращення операцій організації. Внутрішні аудитори допомагають організації досягати своїх цілей, пропонуючи систематичний підхід до оцінки та вдосконалення ефективності управління ризиками, контролю та процесів управління. Цілі внутрішнього аудиту: оцінка ризиків, пов'язаних з досягненням цілей організації; верифікація та оцінка ефективності внутрішніх контрольних систем; забезпечення дотримання законодавчих та нормативних вимог; виявлення будь-яких проявів шахрайства чи неетичної поведінки; рекомендація по покращенню процесів та діяльності.

Публічний аудит, також відомий як зовнішній аудит, здійснюється незалежними аудиторами і спрямований на підтвердження достовірності фінансової звітності компанії для її зовнішніх користувачів, таких як інвестори, кредитори, акціонери та інші зацікавлені сторони. Цілі публічного аудиту: перевірка та

підтвердження достовірності фінансової звітності; оцінка дотримання принципів бухгалтерського обліку та інших застосованих стандартів; забезпечення довіри зовнішніх стейкхолдерів до фінансових звітів компанії; виявлення будь-яких помилок чи випадків шахрайства у фінансових звітах; надання незалежної оцінки щодо фінансового стану компанії.

Обидва типи аудиту важливі для здоров'я економічного та фінансового стану будь-якої організації. Вони виконують різні, але доповнюючі функції: внутрішній аудит допомагає управлінській команді в поліпшенні операцій, тоді як публічний аудит забезпечує зовнішніх зацікавлених осіб вірогідною інформацією про фінансовий стан компанії.

Синергія між внутрішнім та публічним аудитом може виражатися у кількох аспектах. Внутрішні аудитори, які розуміють внутрішній контроль, ризики та процеси, можуть надавати публічним аудиторам цінну інформацію, яка сприятиме більш глибокому розумінню бізнесу. З іншого боку, публічні аудитори можуть поділитися з внутрішніми аудиторами тенденціями та кращими практиками, що виникають з їх досвіду роботи з різними організаціями. Наступні пункти демонструють ключові переваги такої взаємодії [1-2]:

1. Покращена оцінка ризиків. Внутрішні аудитори зазвичай мають глибше розуміння внутрішніх процесів та систем контролю організації, тоді як публічні аудитори спеціалізуються на відповідності зовнішньої звітності стандартам та правилам. Спільна робота обох груп може призвести до більш точної та повної оцінки ризиків.

2. Оптимізація ресурсів. Координація між внутрішніми та публічними аудиторами може призвести до кращого розподілу ресурсів та уникнення дублювання зусиль. Це може зменшити загальні витрати на аудит та зробити процес більш ефективним.

3. Забезпечення комплексного розуміння бізнесу. Співпраця забезпечує обмін інформацією між внутрішніми та зовнішніми аудиторами, що сприяє комплексному розумінню бізнесу та його особливостей, забезпечуючи більш глибокий аналіз та оцінку компанії.

4. Зміцнення довіри стейкхолдерів. Коли зовнішні стейкхолдери бачать, що внутрішній та публічний аудит працюють разом для забезпечення точності та прозорості звітності, це збільшує їх довіру до компанії.

5. Швидке виявлення та виправлення проблем. Комбінація різних перспектив та знань може призвести до більш ефективного виявлення та виправлення проблем у фінансовій звітності та внутрішніх процесах.

6. Підвищення якості фінансової звітності. Внутрішні аудитори можуть підготувати терен для публічного аудиту, забезпечуючи, що внутрішні процеси та контролю працюють ефективно, що врешті-решт покращує якість фінансової звітності.

7. Розвиток культури дотримання. Спільні зусилля можуть сприяти розвитку культури дотримання та прозорості в організації, де кожен співробітник усвідомлює значення внутрішнього та публічного аудиту.

8. Ефективніша взаємодія з регуляторами. Внутрішні аудитори, працюючи в тандемі з публічними аудитором, можуть забезпечити більш ефективне представлення інтересів компанії перед регуляторними органами.

Синергія між внутрішнім та публічним аудитом може принести значні вигоди організації, але для досягнення цих вигод важливо належно організувати взаємодію між двома аудиторськими групами та забезпечити чітке розуміння цілей, обов'язків та меж кожної з них.

Хоча синергія між внутрішнім та публічним аудитом може принести значні переваги, вона також може стикатися з низкою викликів та труднощів. Ось деякі з них [3-5]:

- збереження незалежності. Важливо, щоб і внутрішні, і зовнішні аудитори зберігали свою незалежність. Існує ризик, що тісна взаємодія може призвести до конфлікту інтересів або сприйняття втрати об'єктивності;

- конфіденційність інформації. Обмін інформацією між внутрішніми та публічними аудитором мусить бути уважно контрольованим, щоб забезпечити дотримання конфіденційності і захисту даних;

- комунікаційні бар'єри. Ефективна комунікація між двома групами аудиторів може бути складною, особливо якщо вони використовують різні методології, термінології або мають різні корпоративні культури;

- скоординоване планування. Необхідність скоординувати аудиторські плани може бути труднощами, особливо якщо внутрішні та зовнішні аудиторські цикли не синхронізовані;

- розуміння обов'язків. Може виникнути плутанина щодо того, хто відповідає за певні аспекти аудиту, що може призвести до прогалин у аудиторському покритті;

- ресурси та бюджетування. Внутрішні та зовнішні аудитори можуть змагатися за обмежені ресурси, які можуть бути неадекватними для забезпечення повного та ефективного аудиту;

- рівень довіри. Побудова взаємної довіри між внутрішніми та публічними аудитором вимагає часу та зусиль, і існує ризик недовіри або непорозуміння;

- технологічна сумісність. Використання різних аудиторських інструментів та технологій може ускладнити обмін інформацією та інтеграцію даних;

- дотримання нормативних вимог. Обидві групи повинні постійно оновлюватися щодо вимог регуляторів, що може вимагати додаткового навчання та координації;

- культурні розбіжності. Різниця в корпоративних культурах між внутрішнім відділом аудиту та зовнішніми аудиторськими фірмами може впливати на співпрацю.

Успішне подолання цих викликів вимагає чітко визначеної стратегії, ефективної комунікації, здатності до компромісу та гнучкості з обох сторін, а також сильного лідерства, що підтримує цінності співпраці та взаємної поваги.

Для досягнення оптимального балансу між внутрішнім та публічним аудитом та максимізації переваг їхньої синергії, організаціям нами запропоновані рекомендації, які систематизовані в таблиці 1.

Задля впровадження цих рекомендацій, важливо мати підтримку керівництва та залучення всіх зацікавлених сторін. Ефективна синергія між внутрішнім та публічним аудитом не лише покращує аудиторські функції але й сприяє більш стійкому та прозорому бізнес-середовищу.

Синергія між внутрішнім та публічним аудитом може істотно покращити оцінку ризиків в організації. Використовуючи комбіновані ресурси, знання та досвід, обидві групи аудиторів можуть розробити більш всебічний підхід до ідентифікації, аналізу та управління ризиками. Нижче представлені ключові аспекти, які можуть бути покращені завдяки такій співпраці.

Ідентифікація ризиків. Об'єднання внутрішніх даних та зовнішніх оцінок дозволяє глибше розуміти потенційні загрози для організації. Внутрішні аудитори можуть надати знання про внутрішні процеси, тоді як публічні аудитори вносять перспективу, базовану на галузевих стандартах та найкращих практиках.

Оцінка ризиків. Використання спільних методологій оцінки ризиків забезпечує консистентність та дозволяє краще зрозуміти потенційний вплив ризиків на різні аспекти організації.

Управління ризиками. Співпраця може покращити стратегії управління ризиками, оскільки внутрішній аудит може забезпечити детальні рекомендації щодо внутрішніх контролів, в той час як зовнішні аудитори можуть порівняти ці стратегії з зовнішніми стандартами та очікуваннями зацікавлених сторін.

Рекомендації щодо досягнення оптимального балансу між внутрішнім та публічним аудитом у контексті максимізації переваг їхньої синергії

№ п/п	Рекомендації	Напрями застосування
1	Розробка чітких політик і процедур	Встановлення прозорих процедур та політик щодо взаємодії між внутрішнім та публічним аудитом допомагає визначити межі і обов'язки кожної групи
2	Встановлення спільних цілей	Основою ефективної співпраці є спільне розуміння кінцевих цілей аудиту та взаємна угода про критерії їх досягнення
3	Регулярне спілкування та звітування	Забезпечення постійної комунікації та обміну інформацією між внутрішніми та публічними аудиторами є ключем до розуміння та вирішення потенційних проблем
4	Тренінги та розвиток навичок	Проведення спільних навчальних сесій та тренінгів може допомогти обом групам аудиторів краще розуміти методи роботи одне одного та сприяти покращенню професійних навичок
5	Технологічна інтеграція	Інвестування в сумісні технології та системи управління даними може спростити обмін інформацією та забезпечити цілісність даних
6	Скоординоване планування аудиту	Розробка спільного аудиторського плану, який враховує графіки та ресурси обох сторін, може оптимізувати процес аудиту
7	Ризик-орієнтований підхід	Спільна робота над ідентифікацією та оцінкою ризиків може допомогти зосередити зусилля на найбільш критичних аспектах діяльності компанії
8	Взаємне визнання та повага	Формування культури взаємної поваги та визнання внеску кожної сторони є важливим для забезпечення ефективної співпраці
9	Збалансоване бюджетування	Забезпечення адекватного фінансування для внутрішнього та публічного аудиту дозволить проводити глибокі та всебічні перевірки
10	Періодичні перегляди та оцінки	Впровадження регулярних оцінок ефективності співпраці може виявити області для покращення та коригування процесів

*Джерело: систематизовано автором

Моніторинг ризиків. Встановлення спільних процесів моніторингу ризиків дозволяє виявляти нові або змінені ризики вчасно, а також оцінювати ефективність заходів управління ризиками.

Звітування про ризики. Інтегровані звіти, які включають внутрішній аудит та зовнішнє оцінювання, забезпечують керівництву та іншим зацікавленим сторонам краще розуміння ризиків і того, як вони управляються.

Культура управління ризиками. Спільна робота сприяє розвитку культури, заснованої на ризику, в якій кожен працівник усвідомлює свою роль у процесі управління ризиками.

Для реалізації цих покращень, необхідно враховувати специфіку індивідуальної організації, галузі, в якій вона працює, а також регуляторні вимоги. Важливо також забезпечити, щоб процеси оцінки ризиків постійно оновлюються, щоб відповідати змінюваним умовам бізнесу та зовнішнього середовища [6].

Синергія між внутрішнім та публічним аудитом може привести до значної оптимізації ресурсів, які витрачаються на аудиторську діяльність. Ось кілька ключових способів, якими можна досягти цієї оптимізації.

Уникнення дублювання зусиль. Коли обидві групи аудиторів координують свої плани та діяльності, це знижує ризик дублювання роботи. Зокрема, можна уникнути повторного тестування тих самих контрольних процедур або збору однакової інформації.

Спільне використання даних та інформації. Внутрішні та зовнішні аудитори можуть ефективніше використовувати доступну інформацію, спільно використовуючи дані аудиту та висновки.

Раціоналізація процесів аудиту. Встановлення єдиних процедур та стандартів для збору доказів та документації може зменшити час та витрати, пов'язані з аудитом.

Поділ спеціалізованих навичок та знань. Внутрішні аудитори часто мають глибоке розу-

міння внутрішніх процесів організації, тоді як публічні аудитори можуть внести галузевий досвід та знання зовнішніх нормативних вимог. Поділ цих знань може підвищити ефективність аудиту без збільшення ресурсів.

Спільне планування та розподіл робіт. Скоординоване планування дозволяє обом групам аудиторів розподіляти роботу на основі їх сильних сторін та доступності ресурсів, уникаючи перевантаження однієї групи при недостатньому завантаженні іншої.

Використання спільних аудиторських інструментів та технологій. Інвестиції в інструменти та технології, якими можуть користуватися як внутрішні, так і публічні аудитори, дозволяють скоротити загальні витрати на придбання та обслуговування.

Гнучке використання персоналу. Під час пікових періодів, таких як кінець фінансового року, можна ефективно розподіляти навантаження між внутрішніми та публічними аудиторськими командами, щоб оптимізувати використання персоналу.

Для досягнення цих вигод від синергії необхідно міцне лідерство, чітке спілкування та взаєморозуміння між внутрішніми та публічними аудиторами. Оптимізація ресурсів може не тільки знизити вартість аудиту для організації, але й підвищити його якість та релевантність.

Злагоджена співпраця і обмін інформацією між двома видами аудиту забезпечують більшу прозорість та вищу впевненість в тому, що організація діє ефективно, відповідально і відповідає всім необхідним стандартам. Це має кілька аспектів.

Повне розкриття інформації. Коли внутрішні та публічні аудитори діляться інформацією та спостереженнями, це може привести до більш детального та відкритого звітування. Стейкхолдери отримують повну картину діяльності організації, що збільшує їхню довіру.

Підвищення якості аудиту. Комплексний підхід до аудиту збільшує вірогідність виявлення будь-яких помилок або недоліків. Високоякісний аудиторський звіт є індикатором надійності для інвесторів, кредиторів, партнерів та інших зацікавлених осіб.

Взаємне доповнення експертизи. Внутрішні аудитори зазвичай краще розуміють внутрішнє середовище, тоді як зовнішні аудитори привносять об'єктивний погляд та порівняння з галузевими нормами. Це доповнення забезпечує більш глибоке розуміння ситуації стейкхолдерами.

Сприяння кращому корпоративному управлінню. Ефективне взаємодія між аудиторами сприяє сильному корпоративному управлінню, що є ключовим фактором довіри стейкхолде-

рів. Здорове управління підвищує віру в те, що організація здатна впоратися з потенційними ризиками та викликами.

Ефективне управління ризиками. Інтеграція внутрішнього та зовнішнього аудиту в процеси ідентифікації та управління ризиками демонструє стейкхолдерам, що організація серйозно ставиться до мінімізації ризиків.

Підвищення відповідальності. Синергія сприяє більшій відповідальності всіх рівнів управління. Коли стейкхолдери бачать, що аудитори не просто виконують свою роботу, а активно співпрацюють, вони відчувають, що організація відповідально ставиться до своїх зобов'язань [3].

Щоб забезпечити ці переваги, організаціям необхідно встановити чіткі лінії комунікації між внутрішнім та публічним аудитом, а також розробити відповідну стратегію взаємодії, яка б відображала відданість прозорості, етиці та відповідальності.

Ефективне співробітництво між цими двома типами аудиту забезпечує регуляторам більш цілісне та точне уявлення про фінансовий та оперативний стан організації. Це сприяє створенню позитивного іміджу організації та може призвести до наступних вигод.

Підвищення прозорості. Регуляторам необхідна повна і чітка інформація для здійснення нагляду. Синергія між аудиторами забезпечує, що жоден важливий аспект не залишиться поза увагою і вся інформація буде представлена якомога повніше.

Своєчасне виявлення проблем. Коли внутрішній та публічний аудит працюють разом, вони можуть швидше ідентифікувати можливі порушення регуляторних норм або інші проблеми, дозволяючи організації вжити корективні заходи до того, як ці питання стануть серйозними.

Ефективне реагування на зміни у регуляціях. В умовах постійно змінюваних регуляторних вимог, організації мають швидко адаптуватися. Взаємодія внутрішнього та публічного аудиту може спростити розуміння та імплементацію цих змін у внутрішні процеси [2].

Зменшення регуляторного навантаження. Якісна синергія між аудиторами може призвести до зменшення кількості запитів та перевірок з боку регуляторів, оскільки з'являється довіра до процесів організації та її здатності самостійно ідентифікувати та виправляти помилки.

Спрощення ліцензування та дотримання стандартів. Організації, що ефективно співпрацюють з аудиторами, можуть спростити процес отримання необхідних ліцензій та сертифікатів, що підкреслює їх зобов'язання відповідати регуляторним вимогам.

Вдосконалення внутрішніх контрольних процесів. Взаємодія з аудитором допомагає вдосконалити внутрішні контрольні процеси, що в свою чергу може покращити оцінку регуляторами.

Для оптимізації цих переваг, організаціям слід розробити чіткі процедури взаємодії між внутрішнім та публічним аудитом та забезпечити, що обидва види аудиту мають доступ до необхідних даних та ресурсів для якісної роботи. Крім того, важливо створити систему зворотного зв'язку з регуляторами, щоб забезпечити швидке вирішення будь-яких проблем або запитань, що можуть виникнути.

Висновки. Центральною тезою є те, що співпраця між внутрішнім та публічним аудитом може принести значні переваги як для організацій, так і для їхніх стейкхолдерів. Інтегрований підхід покращує якість аудиторських послуг, підвищує рівень довіри та допомагає досягнути вищого рівня корпоративного управління. Ефективне поєднання ресурсів та експертизи внутрішніх та публічних аудиторів веде до кращого розподілу ресурсів, оптимізації зусиль та зниження вартості аудиторських послуг. Синергія допомагає у виявленні та управлінні ризиками більш ефективно, забезпечуючи повніше розуміння потенційних проблем в організації та дозволяючи оперативно реагувати на них. Через підвищену прозорість та відкритість, синергія між двома видами аудиту підсилює довіру інвесторів, регуляторів та інших заінтересованих сторін

до організації. Злагоджена робота внутрішніх та зовнішніх аудиторів сприяє ефективній взаємодії з регуляторами та дотриманню регуляторних вимог. У підсумку, важливо підкреслити, що досягнення синергії між внутрішнім та публічним аудитом вимагає чіткої стратегії, взаєморозуміння та співпраці між аудитором, а також готовності організації інвестувати у внутрішні процеси, які сприяють цій інтеграції. Тільки тоді можна повною мірою скористатися всіма перевагами, які ця синергія може принести.

ЛІТЕРАТУРА

1. Андреев П. Еволюція внутрішнього державного фінансового контролю в Україні. Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. 2013. № 8 (149). С. 5–8.
2. Бариніна М. Підрозділи внутрішнього аудиту: планування діяльності. Баланс-Бюджет. 2013. № 36 (448). С. 14–30.
3. Greenfield, L., & Peters, J. (2021). Strengthening Democracy through Public Audit: A Theoretical Exploration. *Journal of Democratic Processes*, 18(2), 165-181.
4. Каменська Т. О. Внутрішній аудит. Сучасний погляд : монографія / Т. О. Каменська. К.: ДП "Інформ.-аналіт. агентство", 2010. 499 с.
5. Рудницька Р. Роль аудиту в оцінюванні ефективності державного управління: світовий досвід розвитку. *Державне управління та місцеве самоврядування*. 2013. 2 (17). С. 72–79.
6. Чечуліна О. О. Європейський досвід внутрішнього аудиту. *Фінансовий контроль*. 2011. № 7. С. 6–11.